

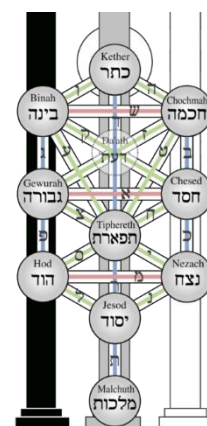
1. Küsitava aine tootmiseks on kasutatud nii Preisi, Prantsuse kui ka Šveitsi meetodit. Kuigi meetodid erinevad detailides, on peamine lähteaine kõigi meetodite puhul sõnnik ja/või uriin, mis pidi pika aja vältel kokku puutuma õhuhapnikuga ja vajas ka töötlust puutuhaga (või mördiga). Saaduse kvaliteedi kontrollimiseks võis seda maitsta. Puhtam viis selle aine saamiseks oli seda siiski kaevandada, aga tänapäeval toodetakse seda sünteetiliselt üsna lihtsatest lähteainetest sõnnikut ja uriini vajamata. Nimeta aine!
2. Briti heategevusorganisatsiooni Royal Humane Society eelkäija alustas 1774. a oma tegevust esmaabi andmisega uppujate päästmiseks. Organisatsiooni asutajad pakkusid raha uppujate päästmise tegelemise eest ning pakkusid abi ja varustust näiliselt uppunute elustamiseks. Elustamiseks üritasid nad kasutada muuhulgas ka omapärast ja kaheldava efektiivsusega meetodit, mis pidi avaldama sisikonnale ergutavat ja soojendavat toimet. 19. sajandi alguseks oli see meetod leidnud laialdase tunnustuse ning seda rakendati ka muude hädade vastu. Meetodi populaarsus hakkas langema alates 1811. aastast, mil tuvastati loomkatsetega, et selle peamine toimeaine on mürgine. Milles see meetod seisnes?
3. Millega on rahvusvaheliselt tuntuks saanud Rootsisis Gävle linnas iga-aastaselt püstitatav jõulusokk? Pildil on kujutatud 2009. a sokku.

4. Rahvusvaheliselt on selles valdkonnas tuntud nimed näiteks John Keel, Josef Allen Hynek ja Jacques Fabrice Vallée. Selle valdkonna tuntuim Eesti esindaja suri 14. novembril 2024. a. Alles hiljuti, 2023. a oli ta välja andnud populaarse raamatu, mis võtab kokku tema elutöö küsitud valdkonnas. Nimeta valdkond ja selle esindaja Eestis.
5. Vikipeedia iseloomustab teda kui Tartus elavat Eesti vabadusvõitlejat, vaimuinimest, aktivisti ja estofiili, kes on tegelenud ka leiutamise ja tõlkimisega. Küsitav isik lõpetas 1989. a Tartu Ülikooli matemaatika alal, on üks Eesti kodakondsusseaduse väljatöötajaid ja pälvis 2002. a Eesti kodakondsuse eriliste teenete eest. Ta on kuulunud erakonda Vabaduspartei – Põllumeeste Kogu. Tõenäoliselt on peaaegu kõik meist teda Tartu peal märganud.

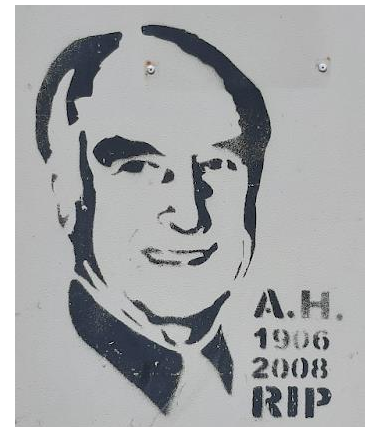
6. Fotol kujutatud isik ristiti briti tabloidi *John Bull* poolt “maailma nurjatuimaks meheks” (*the wickedest man in the world*). Wikipedia kirjeldab teda muuhulgas kui okultisti, kirjanikku, filosoofi, mägironijat ja väidetavat spiooni. 1898. a ostis ta maja Loch Nessi ääres, milles üritas praktiseerida “Abramelini raamatus” kirjeldatud maagiat, kuid pikaajaline rituaal jäi pooleli (legendi järgi jäid välja kutsutud deemonid seetõttu ära saatmata). 1970. a ostis selle maja ühe tuntud bändi kitarrist. 8. aprillil 1904. a kuulis küsitud isik enda väitel esmakordselt kehatut häält, mis kuulus olendile Aiwass, kes dikteeris talle raamatu “Liber AL vel Legis” teksti, mis sai uusususundi thelema pühakirjaks. W. S. Maughami romaani “Maag” tegelane Oliver Haddo on loodud küsitud isiku põhjal, ta on Meelis Friedenthali romaanis “Punkti ümber” üks kõrvaltegelane ja samuti on tema nägu biitlite albumi “Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band” kaanel. 1980. a kirjutas hiljuti meie seast lahkunud tuntud *heavy metal*’i ikoon temast inspireeritud laulu. Nimeta küsitud isik.
7. 1994. a pidas USA politsei kinni koolipoiss David Hahni. David oli üritanud oma kuuris ehitada ühte seadet (oma eesmärgile ta küll eriti lähedale ei jõudnud), milleks oli ta muuhulgas hankinud sadu kaevanduslampide tagavarasukki, 1000 dollari eest liitiumakusid, pigimaaki, sadu suitsuandurite detektoreid ning teatud tüüpi vana kella. Millist seadet üritas David ehitada?
8. Mida on kujutatud juuresoleval pildil? Millise esoteerilise õpetuse olulise sümboliga (diagrammiga) on tegemist? Täiendava vihje võivad anda nii mitu kuulsust, nt Madonna, Demi Moore ja Britney Spears, kui ka mitu Eesti mõisat ning nende järgi nimetatud külad Türi ja Rapla vallas.
9. See iga-aastane nähtus kipub intensiivsemalt korduma umbes 33-aastase tsükliga ja põhjustab sageli palju elevust. Eriti intensiivne oli see nähtus 1833. a: selle pärast sõlmisid Cheyenne`i indiaanlased rahulepingu, Lakota indiaanlased nimetasid selle järgi terve aasta, Joseph Smith pidas seda Kristuse teise tulemise lähenemise märgiks. Kuid märkimisväärselt intensiivne oli nähtus näiteks ka aastatel 1867, 1868, 1966, 1999, 2000 ja 2002. Mis nähtusega on tegemist?
10. Kuulete bändi, mille lööklauseks on “...(bändi nimi) sucks!”. Muuhulgas on see bänd teinud ka ühe tuntud joonissarja tunnusmuusika. Nimeta bänd ja joonissari.

11. Küsitav seen on eriti hinnatud delikatess põhjanaabrite juures. Kuigi see kasvab ka Eestis, tuntakse Eestis seda head söögiseent vähem. Seent iseloomustab õhuke seeneliha, vürtsikas maitse ja väga meeldiv lõhn. Tegemist on kukeseene lähisugulasega, mis ei vaja kupatamist ja mida sageli praetakse värskelt või kuivatatakse. Kuivatatud seene maitset on võrreldud musta trühvliga, mistõttu tuntakse seent “vaese mehe trühvlina”. Kuivatatud kujul müüakse seda seent ka Eesti poodides.

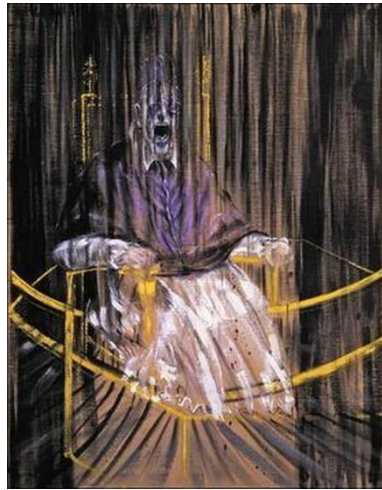

12. Farmaatsiafirma Bayer alustas oma tegevust 19. sajandi lõpus, tuues turule muuhulgas ka kaks looduslike lähteainete äädikhappe anhüdriidiga töötlemisel sünteesitud ravimit. Ühte neist ravimitest tarbitakse tänapäeval kümneid tuhandeid tonne aastas ja see on üks populaarsemaid ravimeid. Teist ravimit reklaamiti algselt kui köha allasuruvat ravimit, mis ei põhjusta sõltuvust. Tänapäeval on aga teine ravim peamiselt illegaalses kasutuses. Milliste ravimite/ainetega on tegu?
13. Küsitav “haigus” vaevas inimesi keskaegses Euroopas. Näiteks 1237. a kannatas selle käes rühm lapsi, kes rändasid Erfurtist Arnstadi, aga 1278. a põhjustas küsitav häda silla kokku varisemise Maasi jõel. Selle häda üks suurimaid “puhanguid” algas Aachenis 24. juunil 1374. a ja levis peagi paljudesse muudesse piirkondadesse peamiselt Madalmaades, selle käes kannatasid sajad inimesed. Korduvalt oldi sellega hädas ka Strasbourg’is, näiteks 1518. a puhangus vaevles selle käes eri hinnangutel 50–400 inimest ja väidetavalt esines ka surmajuhtumeid. Keskajal peeti seda kas deemonitest põhjustatuks või Püha Vituse või Johannese needuseks, tänapäeval on püstitatud teised hüpoteesid, kuid häda täpne põhjus on senini ebaselge. Millega oli tegemist?
14. Alltoodud pildi ja sõnumiga grafitit on kusagil linna peal kohanud vist peaaegu kõik tartlased (pildil toodud näide pärineb Lõuna bussipeatuse juurest). Pildil kujutatut õppis Zürichi ülikoolis, pälvis Scheele’i auhinna ja Briti ajaleht *The Daily Telegraph* paigutas ta 2007. a 100 suurima elava geeniusena nimekirja esiossa. 100. sünnipäeva kõnes kirjeldas ta enda suurimat avastust kui “tööriista, mis muudab meid selleks, kes me peaksime olema”, kuid tema raamat sellest avastusest kannab pessimistlikumat pealkirja “...: Mein Sorgenkind”. Keda on kujutatud pildil ja mis oli tema suurim avastus?

15. Teatavasti algab iga sümfooniaorkestri kontsert pillide häälestamisega. Mis pill mängib esimese noodi ja mis sagedusega see on?

16. Kes on vasakpoolse pildi autor?
Küsitud kunstnikust (1909–1992) veel kuulsam on tema õpetlasest nimekaim (1561–1626), kelle nimele vihjab ka üks teda puudutav meem (näide paremal). (eesnimi 1 p + perenimi 1 p)

17. Eelmisel aastal kehtestati Nepalis kõigile Everesti otsa ronijatele kaks uut kohustust, et mäeturism turvalisemaks ja jätkusuutlikumaks muuta. Millised? Näiteks Tartu linnas kehtivad juba varasemast samad kohustused, ainult et koerte kohta.
18. 2025. a lisandus uus põhjus, miks saab nentida, et noorus on hukas. Nimelt on laste seas saanud populaarseks meemid, kus figureerivad tehisaru loodud absurdsete “olevuste” pildid, milles on kombineeritud erinevad elusolendid ja eluta objektid. Tutvustatakse neid jaburate, mõttetute või ka obstsöönsete ja jumalavallatute tekstide ning laulukestega. Mõned näited neist “olevustest” on toodud piltidel: Tralalero Tralala, Bombardiro Crocodilo, Ballerina Cappuccina, Chimpanzini Bananino. Mis on nende ühisnimetus? Vihjavad nii “olevuste” nimed, Oxfordi sõnaraamatu 2024. a sõna kui ka üks ebameeldiv seen.

19. Kuigi nime järgi võiksime arvata, et kliimasoojenemine on nende kahe õe karjäärile juba lõpu teinud, ei ole asi õnneks veel selleni jõudnud. Norralannad Mari ja Marte on tublid kahevõistlejad, 2021. a Oberstdorfi MMil said nad vastavalt hõbe- ja pronksmedali, 2023. a MMil olid tulemused mõnevõrra kehvemad (20. ja 8. koht) ning 2025. a pidi Mari vigastuse tõttu MMi vahele jätma, Marte jäi sellel korral 9. koht. Marte ületas viimati uudiskünnise augustis, kui treeningul rullsuuskade üle kontrolli kaotas ja auto alla sõitis, õnneks suuremate vigastusteta. Kuidas on õdede ühine perekonnanimi?
20. Algselt pidi kuuldavat Aatomiku laulu esitama Els Himma, kes aga salvestusele ei jõudnud. Kuna stuudioaeg oli piiratud, siis laulis selle nukufilmi jaoks Els Himmat matkides sisse üks kohapeal olnud tuntud Eesti muusikategelane (1939-2016). Kes laulab?

21. 2025. a suvel kajastati Eesti meedias palju ühte uut moeröögatust (all vasakul), mida trenditeadlikud inimesed näiteks koti külge kinnitavad. Need Hiina mänguasjatootja Pop Mart'i toodetud "koletised" saavutasid erilise populaarsuse 2024. a, kui K-popi superstaar Lisa, Rihanna, Kim Kardashian ja David Beckham neid sotsiaalmeedias demonstreerisid. Hakkasid levima ka vandenõuteooriad sellest, kuidas need on saatanlikud ja kujutavad tegelikult Mesopotaamia deemonlikku tuulejumalust, kelle nimi riimub "koletiste" ametliku nimetusega. Küsitav deemon tegutseb ka paljudes õudusfilmides, sh "Vaimude väljaajaja" seerias, ja arvukates paroodiates, sh ka "Simpsonite" episoodis, kus Homer tellib eksituse tõttu pitsa asemel hoopis selle deemoni kuju. Kuidas on mänguasja ja kuidas deemoni nimi?

ARE DEMONIC

SATAN WANTS THE CHILDREN (Revelation 12:4-5)

are vessels for ancient Mesopotamian spirit
Burn the doll, cast out the spirit (Mark 6:13)

We are raising \$150K to buy and
destroy the world's largest
(The alpha demon)

ISSATAN.COM

22. Enamik Eesti suuri järvi (Peipsi, Võrtsjärv) on võrdlemisi madalad ning enamik sügavaid (Rõuge Suurjärv, Udsu) on väikesed. Siiski on üks järv, mis on nii pindala kui ka sügavuse osas Eesti top 10-nes. Mis järv?

23. Nimeta kaubamärk.

- Kaubamärgile vastav toode loodi alternatiiviks traditsioonilisele (ja tänapäevalgi populaarsele) tootele, mille puhul on kurdetud müüdavate objektide ebaühtlase kuju ja kvaliteedi üle.
- Kirjeldatud kaubamärgi toodet hakati müüma 1968. a USAs, kuid juba aastakümneid on see toode rahvusvaheliselt populaarne ning müügil ka Eestis.
- Müüdavad objektid on hüperboolse paraboloidi kujulised.
- Firma on korduvalt pidanud muutma vastava toote ingliskeelset täisnimetust, sest selle valmistamisviis erineb traditsioonilise toote omast ja see toode sisaldab ainult umbes 42% traditsioonilisele tootele nime andnud materjali.

24. Joseph Lister, Alexandre Yersin, Daniel Salmon, Edwin Klebs, Kiyoshi Shiga, Theodor Escherich. Nimekiri pole kaugeltki täielik, eestlasi teadaolevalt (veel) ei sisalda. Mis neid ühendab?

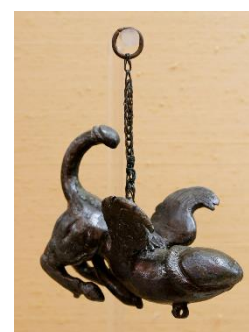
25. Küsitav inimene sündis 2. veebruaril 1977. a Columbias. Oma esimese luuletuse kirjutas ta 4-aastaselt ja tema esimene album "Magia" ilmus, kui ta oli kõigest 13-aastane. Ta on välja andnud arvukalt albumeid, mänginud filmides ja seriaalides ning on lisaks ka lingvistiliselt andekas, rääkides vabalt portugali, itaalia, inglise, hispaania ja araabia keeli. Kes?

26. Selle ravimi leiutas või vähemalt nimetas küsitava nimega Paracelsus 16. sajandil. Arvatakse, et nimetus tuleneb algses retseptis kasutatud taimede nimede algustest, täpne koostis ilmselt varieerub. Moodsa variandi saamiseks tuleks USA farmakopöa järgi kokku segada seepi, kamprit, rosmariiniõli, suur hulk alkoholi ja veidi vett. Saadud määret annab kasutada näiteks liigesehädade puhul ja seda oli parasjagu oma põlvele masseerimas ka Švejk, kui kuulis Ferdinandi tapmisest.
27. Milline Eesti küla? Kohanime mainiti esmakordselt 1339. a, 2021. a lõpuks oli seal 280 elanikku. Küla vaatamisväärsusteks on von Uexküllide rajatud mõis koos pargi ja suguvõsa kalmistuga, säilinud on ka ohvrihiis. 1775. a valminud mõisahäärberis tegutseb praegu kohalik põhikool. Mõisapargis on viimased 24 aastat suviti aset leidnud Eesti suurim metal-muusika festival Hard Rock Laager. Kohalikku kutsekooli ähvardab kahjuks sulgemine, kuid hetkel on seal veel võimalus saada näiteks diplomeeritud sepaks, automehaanikuks või kokaks.

28. 2025. a suvelavastuste seas ilmselt üks omanäolisemaid oli Kinoteatris Henrik Kalmeti ja Paavo Piigi lavastatud Shakespeare-aineline tragöödia Romula ja Julia. Mille poolest oli see Rummu karjääris etendatud versioon eriline?
29. Selle vene kõrgushüppaja (s. 1986) värvika karjääri tippudeks on 2009. a ja 2011. a sise-EMi ning 2010. a sise-MMi kuldmedalid. Seejuures ei kasutanud ta kõrgushüppenaelikuid, vaid tavalisi jooksunaelikuid. Tema käes on ka 2012. a Londoni OM-kuldmedal, mille ta küll tehniliselt dopingukaristuse tõttu tagastama peaks, kuid ei ole seda teinud. Kurikuulsust on kogunud video tema sooritusest 2008. a Athletissimal Lausanne'is, kus ta joobeseisundis latini sörgib ning pärast hädist hüppekest lati alt matile siruli kukub. Kes?
30. Kuigi küsitav on levinud eksponaat keskaegsete piinariistade muuseumides, ei ole tegelikult tõendeid selle kasutamisest ega olemasolustki enne 19. sajandit. Olemuselt on tegemist seest okkalise kirstu või kapiga, kuhu inimene sisse mahub ja ukse sulgudes torgitud saab. Kuidas seda nimetatakse? Vastamisel võib saada inspiratsiooni ka kuuldavast heliteosest.

31. Päriselus (15.03.1813 – 16.06.1858) oli ta inglise arst, keda teda loetakse kaasaegse epidemioloogia rajajaks. Väljamõeldud nimekaim (alates 1996. a) on tuntud olematute teadmiste poolest ning temaga on seotud kinnitust leidnud fänniteooria $R+L=J$. Enamasti kujutatakse teda Christopher Catesby Haringtoni näoga. Nimedes esineb väike erinevus kirjapildis, vastuseks sobib emb-kumb neist.
32. Mis spordiala? Eestis hakkas populaarsust kasvatama viimase sajandivahetuse kandis. Ajendiks oli ilmselt kodumaise tippklassi kuuluva varustuse tootmise käivitamine Pärnus, kasutades Viisnurga tehasest pärit kogemusi. Kuigi peamiselt harrastatakse sporti vabas õhus, on see omade mõõndustega võimalik ka siseruumides. Väljas saab korraldada maastiku-, jahi-, uluki- ja 3D ringe, toas võib ette tulla sise- ja Flint-formaati. Ala populaarsust ja kandepinda Eestis iseloomustab hästi siin viimase 20 aasta jooksul toimunud tiitlivõistluste nimekiri: maailmameistrivõistlused väljas 2022. a, siseruumides 2015. a; Euroopa meistrivõistlused väljas 2005. a ja 2025. a, siseruumides 2012. a.
33. Selle firma nimi ja logo pärinevad ühest juba Vana-Roomas tuntud ladinakeelsest mõistest, mille vastu pakkus roomlaste arvates kaitset *fascinus* (näide kujutatud pildil). Kristluses sai sellest mõistest surmapatt. Juba 2007. a pälvis küsitav firma ajakirjalt Forbes aasta firma tiitli, 2025. a on firma väärtus kasvanud üle nelja triljoni dollari ja see on maailma kõrgeima turuväärtusega firma. Nimeta firma ja mõiste, millest selle nimi ja logo tuleb.
34. Küsitav USA tööstuskonglomeraat, mille logo näete, sai tänapäevase nime 1892. a kahe ettevõtte liitmisel. Ühe neist, Edison XXX Company, järgi sai ka korporatsioon nimeks XXX Company. Tooteportfelli kuulusid näiteks arvukad meditsiiniseadmed, aga ka maailma suurima turbiiniga reaktiivmootor (diameeter 340 cm) ja käesoleva sajandi alguses Eesti raudteedele kaupu vedama ostetud n-ö Ameerika vedurid. 2024. a lagunes-jagunes konglomeraat kolmeks, edasi tegutsevad sama märgi all iseseisvalt lennunduse, energeetika ja meditsiini harud.
35. Ühe 2025. a Ig Nobeli auhinna pälvis jaapanlaste töögrupp, kes leidis, et musti lehma teataval moel töödeldes on võimalik hammustavaid kärbsed eemal hoida. Töödeldud lehmade ümber püüti lõksudega umbes kaks korda vähem kärbsed ning lehmad veetsid vähem aega kärbsepeletusliigutusi tehes. Milline loomariigist inspireeritud töötlus nii hästi toimis? Ka originaal-liigi puhul selgus selle hästi dokumenteeritud omaduse kärbestevastane efekt alles paar aastat tagasi.

36. Sellest objekti käsitsi valmistamisest on leitud märke juba neandertallaste juures. Vaatamata tehnika arengule on tänapäevalgi käsitsitöö levinud üle maailma, kuigi mitte kõigis kultuuriruumides. Eestis on tegevus juba ammu ajast levinud, viimasel ajal küll alternatiivide levikuga seoses tähtsust kaotanud. Osav meister teeb ühe toote algusest lõpuni valmis kahe tunniga. Septembri algul Ungaris peetud rahvusvahelisel kutsemeisterlikkuse võistlusel vallutasid poodiumi kohalikud võistkonnad, teatava kurioossusena jäi viimaseks Venemaa võistkond. Mis tegevusest/mille valmistamisest on jutt?

37. Selle ravimeetodi eelaseks võib pidada muistsest Hiinast tuntud „kollast suppi“ või „kuldset suppi“. Tänapäeva teadusele vastava esimese eduka katse publitseeris Ben Eiseman 1958. a, kuid alles aastal 2013. a sai see FDA heakskiidu *Clostridioides difficile* raviks. Seni ongi see jäänud ainsaks ametlikult heaks kiidetud näidustuseks, kuid uuringud viitavad, et tulevikus võib sellest kasu saada paljude tõbede korral. Mis ravimeetod?

38. Need tooted on ka tänapäeval mitmel moel väga olulised. Hinnatakse, et teises maailmasõjas vähenes nende tõttu sõdurite suremus 15%. Lääneriikides oli II MS ajal kasutusel peamiselt, mida tunti juba alates 1928, kuid mille masstootmine sai just selle sõja ajal hoo sisse. Kuna Nõukogude Liidus seda suures koguses veel toota ei suudetud, siis selle asemel kasutati seal prantslase Félix d'Hérelle ja grusiini Giorgi Eliava arendatud Mis tooted?

39. Varakristlikus kirikus on kasutatud kujutava kunsti motiivi, mis peletas eemale saatanat. Neid on kasutatud näiteks Santiago de Compostela palverännu teele jäävates sakraalehitistes, kust need on tõenäoliselt palverändurite kaudu kandunud ka lirimaale (sealt pärit näide on pildil). Lirimaalt on pärit ka nende kujutiste tänapäeval kasutatav üldnimetus - mis see nimi on?

40. Kuulete mälumängu jaoks väga asjakohase pealkirjaga (aga kohatute sõnadega) laulu “Mälu”. Nimeta bänd.

VASTUSED

1. Kaaliumnitraat (salpeeter)
2. Tubakasuitsu tagumikku puhumine
3. Vandaalid üritavad seda põletada või muud moodi hävitada
4. Ufoloogia, Igor Volke
5. Jevgeni (Jekki) Rjazin
6. Aleister Crowley
7. Tuumareaktorit
8. Elu Puu, Kabala
9. Leoniidide meteorivool
10. Primus, South Park
11. Must torbikseen
12. Aspiiriin ja heroiin
13. Tantsumaania, pidurdamatu tantsimine
14. Albert Hoffman, LSD
15. Oboe, 440 Hz
16. Francis Bacon
17. Väljaheidete kokku kogumine ja kiibistamine (GPS kiip õmmeldakse matka ajaks jopesse)
18. Itaalia ajuvamm / Italian Brainrot
19. Leinan Lund
20. Eri Klas
21. Labubu ja Pazuzu
22. Saadjärv
23. Pringles
24. Nende järgi on nimetatud bakteri(perekonna)d
25. Shakira
26. Opodeldok
27. Vana-Vigala
28. Inimeste asemel oli rollides rasketehnika (ekskavaatorid, veoautod jms)
29. Ivan Uhhov
30. Raudne neitsi / Iron Maiden
31. Jo(h)n Snow
32. Maastikuvibulaskmine (ilma maastikuta 1p)
33. Nvidia, kadedus / kuri silm
34. General Electric
35. Lehmadele värviti sebratriibud
36. Hauakaevamine
37. Fekaali (soole mikrofloora) siirdamine
38. Antibiootikumid (penitsiliin), bakteriofaagid (bakteriviirused)
39. Sheela na gig
40. The Belka